

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертаційну роботу

Борин Ольги Василівни

«Вокальне виконавство дітей у контексті популярної музичної культури

України (кінець ХХ – початок ХХІ століть)»,

подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 02 «Культура і мистецтво» та спеціальності 025 «Музичне
мистецтво»

1. Актуальність теми роботи. Вокальне виконавство в системі естради – феноменальне явище гнучких динамічних видозмін, що здатне миттєво відкликатися на виклики сучасного суспільства ХХІ століття з його умовами глобалізації і тотальної цифрової трансформації. За відносно короткий період свого становлення, у порівнянні з академічним, воно утвердилось як унікальний мистецький напрямок, якому притаманні своєрідна стилістика, естетика і поетика, які у свою чергу доводять одночасну приналежність естради як до масової, через можливість впливів на максимально широку аудиторію, так і до елітарної культури, яка пропагує пріоритетність естетичного компонента над комерційним, презентує високий професійний рівень виконавців, демонструє потенційну можливість урізноманітнення та ускладнення використовуваних мистецьких форм, має загальну виховну спрямованість тощо.

Незважаючи на значну кількість наукових робіт присвячених вокально-естрадному виконавству як соціокультурному явищу, історії становлення та розвитку української естради, трактування та інтерпретації основних визначень та понять естрадознавства, педагогічних проблем професійного виховання естрадного співака та ін., все ж залишається достатньо малодосліджених питань, що потребують розгляду, наприклад, специфіка жанрово-стильового розмаїття естрадного виконавства, особливості роботи з різновіковими виконавцями, специфіка використовуваної термінології, академізація сучасного естрадно-виконавського мистецтва тощо.

Таким чином, вивчення проблем вокально-естрадного мистецтва в цілому, а особливо дитячого вокального виконавства, потребує різноаспектних наукових розвідок, що актуалізує дисертаційну роботу Борин Ольги Василівни «Вокальне виконавство дітей у контексті популярної музичної культури України (кінець ХХ – початок ХХІ століть)», та характеризує її своєчасною і актуальною, що викликає схвалення та підтримку.

2. Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому і оформлення. Дисертація складається з вступу, трьох розділів (дев'яти підрозділів), висновків, списку використаних джерел і 4-ох додатків. Загальний обсяг роботи складає 309 сторінок друкованого тексту, з них 158 сторінок основного тексту, списку використаних джерел із 257 найменувань.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету і основні задачі дисертаційного дослідження, визначено наукову новизну роботи і практичне значення отриманих результатів, описано методи, які були використані у дослідженнях і особистий внесок здобувача.

У **першому розділі** проаналізовано теоретичні засади популярної музичної культури України періоду незалежності (кінця ХХ – початку ХХІ століть), зокрема: виявлено варіативність інтерпретації поняття «популярна музична культура» у наукових дослідженнях, розглянуто вокальне виконавство дітей як вияв популярної музичної культури, викладено історіографію, джерельну базу та методологію дослідження.

У **другому розділі** розглянуто структуру та процес формування вокального виконавства дітей, зокрема: виявлено чинники формування вокального виконавства дітей у мистецтві естради, означено фізіологічні та психологічні особливості дитячого вокального виконавства, досліджено структуру освітніх інституцій дитячого вокального виконавства в Україні ХХІ століття, охарактеризовано значення персонологічного менеджменту дитячого вокального виконавства.

Третій розділ представлений дослідженням ролі фестивалів та конкурсів як засобів формування вокального виконавства дітей в контексті популярної музичної культури, зокрема: аналізом участі дітей у всеукраїнських та

міжнародних конкурсах та фестивалях, огляді дитячих розважальних шоу в сучасному медіа просторі.

Висновки за результатами виконання дисертаційної роботи підкреслюють наукову новизну та практичну цінність проведених досліджень.

Список використаних джерел свідчить про те, що під час роботи було опрацьовано значний обсяг літератури із питань досліджуваної проблеми та проаналізовано сучасні результати наукових пошукувань даної тематики.

Дисертація є завершеною науковою працею, а її оформлення відповідає встановленим вимогам МОН України.

3. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота відповідає науковому напрямку кафедри музичної україністики та народно-інструментального мистецтва Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. Вона є частиною науково-дослідної теми «Народно-інструментальна музика України і зарубіжжя: аспекти взаємодії фольклорного і академічного напрямів» (2013–2018, 2019–2023, державний реєстраційний № 0113U0063890).

4. Основні наукові результати, одержані автором, та їх новизна.

Основні наукові результати та висновки дисертації пройшли апробацію під час міжнародних наукових конференцій та знайшли відображення в публікаціях у фахових виданнях. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано: тринадцять одноосібних публікацій, три з яких надруковано в наукових фахових виданнях України, одна – у науковому зарубіжному виданні, дев'ять – в інших наукових виданнях та збірниках матеріалів конференцій.

Дисертантка отримала такі наукові результати: у роботі *вперше*:

- здійснено комплексне дослідження вокального виконавства дітей в контексті популярної музичної культури України;
- уточнено зміст понять «естрадна музика», «популярна музика» та «масова музика»;
- на основі аналізу джерельної бази дослідження сформовано авторське визначення поняття «вокальне виконавство дітей»;

– охарактеризовано чинники формування вокального виконавства дітей у мистецтві естради, а також фізіологічні та психологічні особливості дитячого вокального виконавства;

– проаналізовано структуру освітніх інституцій дитячого вокального виконавства в Україні XXI століття;

– окреслено роль персонологічного менеджменту у розвитку дитячого вокального виконавства;

– досліджено особливості участі дітей у вокальних фестивалях, конкурсах і талант шоу в контексті популярної музичної культури.

5. Практичне значення одержаних результатів. Матеріали і результати рецензованого дослідження можуть бути застосовані при подальшому вивченні різних аспектів проблематики дитячого вокального виконавства та стати підґрунтям нових наукових досліджень в галузі мистецтвознавства. Результати дослідження визначаються можливістю використання даних у матеріалах спеціальних курсів вищих мистецьких навчальних закладів при створенні відповідних розділів історії естрадного мистецтва і теорії естрадного виконавства, а також у впровадженні науково обґрунтованої методики формування вокально-виконавської майстерності юних естрадних співаків, та у навчально-репетиційній роботі з урахуванням творчого характеру процесу виховання вокально-естрадних співаків.

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. За результатами аналізу дисертаційної роботи та публікацій автора порушення академічної доброчесності не виявлено.

7. Зауваження до дисертації:

1. Загальний обсяг дисертації 309 сторінки (з них 158 сторінок основного тексту, що не перевищує загальноприйняті допустимі норми), але, можливо, доцільно було б подати додатки (близько 150 сторінок) окремою книгою.

2. Робота надто перенасичена запозиченими цитатами науковців, які досліджували різноманітні аспекти історії, теорії та методики вокально-естрадного виконавства. Авторка дисертаційного дослідження логічно влітає

цитування у загальну канву роботи, проте хотілося б простежити саме її ставлення до спільного бачення тих чи інших проблем.

3. В роботі використані багаторазові повтори одного і того ж матеріалу (текстових абзаців) без змін, наприклад, текст *«Вокальне виконавство як соціокультурне явище у своїх працях досліджували...»* – с. 3; 22; 52; *«Різноманітні інтерпретації поняття «популярна музична культура»...»* – с. 3; 22; 58; *«Зважаючи на те, що кількість різноманітних дитячих конкурсів з кожним роком збільшується, ця тенденція зменшує їхній рейтинг...»* – с. 6; 125; 162; 169; *«дослідники Навчально-наукового інституту мистецтв Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника М. Сливоцький, Г. Стасько, О. Шуляр та ін.»* – 7 разів і т. д.

4. Розглядаючи у підрозділі **2.1. Чинники формування вокального виконавства дітей у мистецтві естради** авторка характеризує основні з них, зокрема: *«...виокремлено такі основні чинники формування вокального виконавства дітей у мистецтві естради: пластика сценічного руху, артистизм, робота з мікрофоном, сценічний костюм, репертуар»*, проте вокально-виконавський чинник, тобто опанування принципів власне вокально-технічного виконавства, не розглядається.

5. Сучасне дитяче вокально-естрадне виконавство запозичило надзвичайно багато прийомів та методів з дорослого естрадного виконавства, часто вражаючи саме професійно-«дорослим» виконанням у юному віці, то ж, можливо, доцільно було б розглянути аспекти застосування цих прийомів та методів, наприклад, світові методики естрадного вокалу, цікаві методики українських педагогів (з урахуванням описаних в роботі), *«екстремального вокалу»* тощо?

6. У підрозділі **2.2. Фізіологічні та психологічні особливості дитячого вокального виконавства** розглянуто багато цікавих психологічних рекомендацій стосовно подолання хвилювання дитини перед виступом, але практика доводить, що «фізіологічні» прийоми значно дієвіші від багатьох «психологічних».

7. Підрозділ **2.4. Персонологічний менеджмент дитячого вокального виконавства** – обрані для дисертаційної роботи, як зразок видатного

продюсування та менеджменту дитячого вокального виконавства, І. І. Батюк (сер. спец. освіта муз. уч. «Хорове диригування»), О. О. Лісовська (сер. спец. освіта муз. уч. «Фортепіано» та факультет психології університету) розглядаються як вокальні педагоги. Доцільно було б висвітлити якими унікальними методами естрадно-вокального виконавства послуговуються педагоги О. Лісовська та І. Батюк? Хто з випускників означених педагогів Івано-Франківщини обрав вокально-естрадне виконавство як основу професійної мистецької діяльності (роботи за фахом), та досягнув визнання в Україні загалом, та світової слави?

8. У розділі **ВИСНОВКИ** пункт 4 потребує більш чіткого і структурного визначення психологічних та фізіологічних особливостей дитячого вокального виконавства.

9. Неодноразово заявлене у роботі твердження: «Вокальні конкурси, фестивалі та телевізійні шоу є основними формами виявлення юних талантів...» є спірним. Концертна діяльність (у всіх її проявах) більш поширена і доступна.

Всі наведені недоліки загалом не впливають на позитивну оцінку дисертації. Зауваження можуть бути предметом подальших досліджень автора.

Висновки щодо дисертаційної роботи. Вважаю, що дисертація Борин О. В. «Вокальне виконавство дітей у контексті популярної музичної культури України (кінець ХХ – початок ХХІ століть)» є завершеною науковою роботою, яка презентує низку нових та актуальних результатів, що свідчать про її складність, систематичність та важливе значення для сфери вокально-виконавського напрямку мистецтвознавства. Дисертація повністю відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (з наступними змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №44 від 12 січня 2022 року, а її автор Борин О. В. заслуговує

присудження їй ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво».

Рецензент:

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри виконавського мистецтва

Навчально-наукового інституту мистецтв

Прикарпатського національного

університету імені Василя Стефаника

Світлана ВИШНЕВСЬКА

ПІДПИС <i>В. Вишневської</i>
ЗАСВІДЧУЮ
Начальник відділу кадрів
<i>С.М.ШКО</i> Орест СМІШКО
« 18 » 10 / 20 23 р.